

УДК [821.161.2Вовк+821.162.1Тwardowski].091

РЕЛІГІЙНІ МОТИВИ В ПОЕЗІЇ ВІРИ ВОВК І ЯНА ТВАРДОВСЬКОГО

Юлія ГРИГОРЧУК

*Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України,
відділ української літератури ХХ ст.,
вул. Михайла Грушевського, 4, Київ, Україна, 01001,
e-mail: yulviola@ukr.net*

Стаття присвячена порівняльному дослідженню релігійних мотивів у поезії української письменниці Віри Вовк і польського священика Яна Твардовського. Виокремлення ідейних домінант аналізованих творів засвідчує дивовижну близькість світоглядних і художньо-естетичних координат обох митців, констатує тривкість духовного діалогу української й польської літератур у царині релігійної лірики.

Ключові слова: релігійна поезія, сакральне, мотив, символ, світогляд, художнє мислення.

Віра Вовк і Ян Твардовський. Поетеса-українка з Бразилії і польський священик, який пише вірші. Дві творчі натури, не знайомі між собою, хронологічно наближені в часі, та просторово віддалені континентами, культурами, традиціями, і водночас дивовижна близькість світоглядів, суголосна пластика світовідчуття, і – на порозі третього тисячоліття – світ поезії первозданної краси, у якому ще теплі “золоті сліди” Творця: “*Люблю я місяць вибраний у році, / Коли рожевість пухом огортає / Брунатний стан мигдалів молодих, / Коли ще небо протирає очі, / Ясні, пречисті, Божі, де сіяють, / Як сонце й зорі золоті сліди*” [5, с. 49]. Уже в цій мініатюрі з першої збірки української письменниці “Юність”, за словами Михайлини Коцюбинської, “вгадується те, що з часом набуває сили і творить неголосну й делікатну поетичну індивідуальність Віри Вовк” [10, с. 5]: відкритий, сповнений любові й доброти погляд на світ, тонке відчуття природи, молитовне благоговіння перед її красою. Притаманна Вірі Вовк кордоцентрична модель світобачення визначальна і для польського письменника Яна Твардовського, що створює підґрунтя для діалогічного прочитання творчості цих авторів. Спроба порівняльного аналізу такого типу була здійснена Тарасом Голованем [7], який зіставив художні системи релігійної лірики польського священика й українського поета-містика Василя Барки. Плідним продовженням компаративістичних студій у заданому аспекті було б, на нашу думку, залучення до порівняння віршованого доробку “духовної доньки” Василя Барки, “поетки великого подиху” [9, с. 97], Віри Вовк. Релігійність як незмінну константу художнього світу цієї авторки відзначали чи не всі дослідники її творчості: від Григора Лужницького, Марії Овчаренко, Марти

Тарнавської до сучасних: Дмитра Павличка, Ірини Жодані, Тетяни Ткаченко, Надії Грицик. Не оминув увагою цей факт і польський учений Тадеуш Карабовіч, зазначаючи, що “серед членів Нью-Йоркської групи Віра Вовк чи не єдина є виразником “особистісних переживань” у царині релігійної лірики. Її сакральні мотиви, – акцентував автор, – поліфонічні, багатоаспектні, у них переплітаються “особиста віра”, винесена з дому, із релігійним досвідом, здобутим серед мешканців міста Ріо-де-Жанейро” [17, с. 298]. Як відомо, релігійний світогляд Віри Вовк сформувався ще в дитинстві (по лінії батька і матері вона була “нащадком галицьких священничих родів” [11, с. 10]), а остаточно “оформився й дозрів на ґрунті західного католицизму” [11, с. 10] в Німеччині і Бразилії. Яскравим свідченням цього становлення є віршований доробок авторки, в якому органічно поєдналися традиції українського релігійного фольклору і францисканська поетика західноєвропейської духовної лірики.

Сформований на цій основі самобутній світ релігійної поезії напрочуд органічно споріднює доробок української письменниці й польського священника-філософа. Головною константою їхнього поетичного світобачення, художнього осягнення ними понадземного буття є простота, щирість і відкритість до світу. Саме такий тип художнього мислення створює незглибимий чар поетичного слова, внутрішню атмосферу первозданної гармонії, таку бажану на початку третього тисячоліття. Ще за життя отця Яна часто порівнювали зі святим Франциском Асизьким. Зокрема, письменниця Анна Каменська, писала: “Якби святий Франциск був сучасним поетом, він писав би так, як Ян Твардовський” [16, с. 2], а його великий співвітчизник, Папа Іван Павло II, в одному зі своїх публічних виступів сказав: “Нехай за мене пише Твардовський” [цит. за: 14, с. 146]. Талановитий духівник і філософ, отець Ян, за словами упорядника його творів Александри Івановської, був наділений “дивовижним даром писати й говорити простими словами про складні питання” [8, с. 271]. Як зізнався сам Твардовський, його ціллю як поета завжди було писати “*вірші простіші від блискучої поезії*” [15, с. 88]. Францискансько-сковородинівську філософію простоти сповідувала й українська письменниця Віра Вовк, молитовно благаючи Творця навчити її “*мови істини, / мови дерев і каміння*” [5, с. 331], натхненна дитинною вірою в те, що його “*крило над простими серцями*” [5, с. 101]. Така підсвідома орієнтованість на прозорість викладу – не тільки стилетвірний чинник поетики обох авторів, а й вагомий тематично-змістовий вектор їхньої релігійної лірики. Мотив **францисканської простоти як шляху духовного осягнення світу homo religiosus** формує образ ліричного героя Віри Вовк, людини “чистої душею, доброї й безхитрісної, відкритої душею Богові” [10, с. 20]. Це промовисто ілюструє філософська мініатюра зі збірки “Ромен-зілля”: “*Несу в серці стокротку, / що не линеє, / а в вічах каганці, що не гаснуть. / І так поволі, / щоб не ступити на равлика, / я йду назустріч ночі*” [6, с. 49]. Тут символіка “каганців” актуалізує семантику світла, відкритості до Бога, “*стокротка в серці*” персоніфікує образ дитинної святості, шлях через світ, “*щоб не ступити на равлика*”, уособлює євангельську “вузьку дорогу”, єдино можливу для homo religiosus. “Парсифальська” атмосфера “святої простоти” [10, с. 17] визначає й тематичний простір збірок Яна Твардовського, формує той захоплено-ширий погляд на світ, який дослухається до

голосу кожної квітки й дивується метеликам, у яких “великі очі / і ще стільки такого пронизливого мовчання / що не відповідає на питання” [15, с. 31].

Невіддільно від попередньої змістової домінанти у творчості Віри Вовк і Яна Твардовського яскраво виявляється ще одна – мотив *одкровення Бога через природу*. Цей тематичний вектор органічно споріднює художні обрії релігійної лірики обох письменників. Йдеться насамперед про особливий тип світовідчуття митців, який не має нічого спільного з поверненням до первісного пантеїзму (через надання профанному сакрального статусу), навпаки, цей своєрідний тип умонастрою породжений глибоким розумінням новозавітного християнства, згідно з яким тлінна природа після втілення Сина Божого стає носієм нетлінних смислів. Так докільця постає універсальним посередником духовного діалогу людини й Абсолюту, діалогу поза простором і часом. Саме природа в особливий спосіб стає дзеркалом, у якому людині чуттєво відкривається Незбагненне, і, гармонійно поєднуючи в собі потенції чуття і духу, стає носієм зверненої до Божественного людської мови. Ідейно-художня інтерпретація цих істин визначає незмінне тематичне поле релігійної поезії Віри Вовк і Яна Твардовського, яке суттєво відмежовує її від аналогічних канонічних жанрів і водночас дивовижно споріднює оригінальні почерки цих двох митців різних країн, різних літературних технік. Наведемо для прикладу рядки із поезій, у яких це суголосся особливо виразне.

Віра Вовк (“Навчіть нас покори...”)

*Навчіть нас покори, трави,
бо гордість піє на тині з горциком.
Водо, навчи милосердя,
ти, що даром усім розливаєшся
дзвониками вздовж стежки.
Навчіть молитися, лози:
зводити руки до сонця
в проханні благословення.
Стільки мудрості всюди,
а ми не знаємо. [6, с. 48]*

Ян Твардовський (“Дерева не вірять”)

*Дерева всі як одне не вірять у Бога
птахи ніколи не вчать катехизму
пес дуже рідко до церкви приходять
нічого не знають
а такі слухняні
не читали євангелія жуки-короїди
і тихий кмин білий що на межі виріс
сірий камінь в полі
на щоках криві сльози
про Франциска не чули
а такі убогі... [15, с. 64]*

Ідейна й інтонаційна спорідненість творів очевидна: наскрізний мотив духовного наставництва природи, автентична простота викладу, парадоксальність художнього світовідкриття. І тут не тільки ноосферний діалог свідомостей, а насамперед постійна налаштованість внутрішнього зору на споглядання, сприйняття. Саме такий умонастрій зумовлює інтуїтивне відчуття всеприсутності Творця навіть у звичайних, буденних речах, дає можливість ліричній героїні Віри Вовк побачити “в калюжах – усмішки неба” [6, с. 36], а поетичному суб’єкту Яна Твардовського констатувати, що “Вічність завжди була з нами, / але нам здавалося...” [15, с. 50].

Філософська тріада Бог – природа – людина визначальна для релігійної поезії обох митців. Мотив *Божественної всеприсутності* континує у творах Віри Вовк самотутню метафорику художнього світу, у якому “безустанно / водить за нами

блакитним зором / іконна Панна” [6, с. 19]. Здивовано-щирий погляд ліричної героїні авторки вихоплює з-під маски шаблонності несподівано яскравий образ першотвору, дає можливість побачити, як “З кадьльниці нетрів / Здіймається ладан / До синької бані” [5, с. 339], почути, як “Безсмертям дзвонять / згарди сузір” [6, с. 52], здалека відчути “срібну флейту тополі / й соло жайворонка на скибі” [6, с. 36]. Видима дійсність постає, таким чином, віддзеркаленням дійсності невидимої. Звідси – постійна філософсько-медитативна заглибленість у світ, у якому, за словами отця Яна, Невидимий залишив свій “незакінчений усміх” і “сховався”, щоб його (світ) “було видно” [15, с. 76]. Така орієнталістська налаштованість на сприйняття Нумінозного дозволяє відчути поруч “невидимі руки”, бачити “більше і глибше” [15, с. 154], а іноді, як у Віри Вовк, викликає раптове пробудження первісної віри: “Увиділа, як розцвітає гібіск на рубці неба, почула струну цикади, і повірила” [6, с. 11].

У душі східної філософської традиції розвивається ідейний мотив – **цілковитого розчинення в Бозі**. Ця тематична спрямованість рельєфно огранює релігійний доробок Віри Вовк і Яна Твардовського, а її витоки сягають, вочевидь, набутого ними в роки Другої світової війни трагічного життєвого досвіду. Шукаючи виходу із глибокої аксіологічної кризи ХХ століття, митці, на протипагу панівній у західному світі “ідеології дії”, пропагують східну філософію споглядання, акцентують цілковите розчинення індивідуального мікрокосмосу в макрокосмосі Універсуму. Підсвідоме прагнення до налагодження первісної гармонії втілюється в метафізичному бажанні ліричної героїні Віри Вовк повернутися до того онтологічного стану, коли ще була “пір’їнкою в думці Бога” [6, с. 8], і художньо кристалізується в молитовному благанні: “глину суху / цю плоть мою / тлом ікони / розчини світлом / спали всі запони / мойого єства” [5, с. 257]. Суголосно звучить і поетична літанія Яна Твардовського: “Молюся Боже щоб я не затуляв нічого / був який завгодно аби тільки прозорий / щоб Ти бачив крізь мене...” [15, с. 69]. Наскрізна акцентуація “непомітності” [15, с. 48], “прозорості” [15, с. 69], навіть – “небуття” [15, с. 99] виявляє притаманну письменникам діалектичну глибину світобачення, крізь призму якого шлях людини до себе мислиться через втрату особистісної актуальності: відмову від себе як самоцілі й перебудову системи вартостей. Водночас ця тематична тенденція не є втіленням чи продовженням домінантних у релігійній поезії ХХ століття екзистенційних мотивів “сумніву й скептицизму” [12, с. 276]. Її радше слід розглядати в контексті світоглядної концепції Миколи Бердяєва, згідно з якою: “Людина знаходить і утверджує себе тільки тоді, коли підкоряє себе вищому надлюдському началу” [3, с. 214].

В означеному діалектичному ракурсі розгортається провідний у релігійній ліриці Віри Вовк і Яна Твардовського мотив **жертвовної любові**. Йдеться насамперед про її найвищий вияв – любов-агапе, божественну, “сильну як смерть” (Мастер Екхарт). “Забудь що ти є коли кажеш що любиш” [15, с. 131], – ця екзистенційна максима із поезії отця Яна суголосно втілюється в рядках Віри Вовк: “приянь – неначе відкряти / Окраєць свого “я” й прийняти / Кухоль чужого “ти” [5, с. 184]. Таке художнє трактування вічного почуття контекстуально експлікує одну з фундаментальних ідей філософії релігійного екзистенціалізму,

згідно з якою любов позиціонується як смерть для себе і народження для Іншого, як “вміння долати межі свого реального феноменального існування, вміння жити не тільки в собі, але й в Іншому” [13, с. 115]. Втім ця світоглядна концепція сягає своїм корінням ще біблійного ґрунту. За словами отця Яна, “сам Бог не любив інакше” [15, с. 68]. Філософське тлумачення жертвовної любові зумовлює ексцентричний ракурс розвитку інших тематичних мотивів, зокрема: *проминальності життя* (ванітативних), християнської вдячності Богові, кордоцентричного переживання Нумінозного. Діалектика вічності – плінності, переломлена крізь призму метафізичних почуттів, породжує художні одкровення афористичної сконденсованості, на зразок “*Memento amare*” [5, с. 168] Віри Вовк, “*Спішімо любити люди так швидко відходять*” Яна Твардовського [15, с. 44]. Екзистенціальна глибина релігійного світогляду детермінує і траєкторію розгортання мотиву *християнської вдячності Богові*. Часто, як у віршах отця Яна, вдячності “за весь біль який тільки гартує” [15, с. 46], “за різні самотності” [15, с. 85], “за любов невзаємну” [15, с. 181] чи, як у художньому світі Віри Вовк, за щоденні “малі дарунки” [6, с. 20]. Втім особливої філософської глибини набуває мотив *кордоцентричного переживання Нумінозного*. Для Віри Вовк і Яна Твардовського шлях до Бога пролягає через серце, оприявлення Незбагненого відбувається на рівні інтуїції, прозоріння духу. Це формує самобутню релігійну поетику, відмінну від канонічної, водночас надзвичайно близьку до осягнення тих сутнісних основ віри, яких почасти “не знають теологи бо замало бачать” [15, с. 17]. Оригінальністю літературних інтерпретацій традиційних літургійних жанрів вражають поезії отця Яна “Молитва до усміху” [15, с. 155], “Славослов’я” (“Святий Боже, святий кріпкий, святий усміхнений...” [15, с. 13]). Усміхнена віра, яка долає хисткі межі рацію, творить незбагнений образ Творця, люблячого, безмежно рідного, безсилого у своїй всемогутності (“*Всемогутній як любить то стає найслабшим*” [15, с. 152]). Парадоксальна діалектика, сконденсована в найвищій формі божественної любові (агапе), не вкладається в рамки звично-людського, бо вони надто тісні для нього. Художньо вона передається крізь призму антиномій, моделюючи несподівані одкровення, які втілюють найбільш екстатичні стани свідомості: “*Не боюся духовного оркестру в кінці світу... / боюся Твоєї любові / вона найсправніша й інакша*” [15, с. 27]. Новозавітна етика любові – невід’ємна світоглядна максима й української письменниці Віри Вовк. Це відзначила ще Марія Овчаренко: “Ледве чи хто з наших письменників, для яких розуміння Бога вмщувалося звичайно в поняттях справедливості чи всемогутності, зумів ближче, ніж Віра Вовк, підійти до найосновнішої істини християнського світогляду “Бог – це любов” [11, с. 11]. Любов для авторки – “велика містерія поза межами будь-якого логічного пояснення” [4, с. 57]. Художнє втілення цієї істини в релігійній ліриці актуалізує мотив *дива*: “*Я вірую в чуда. Вірую... Що Бог / Поглянув би милосердно / На Єву й Адама, коли / Вони б кликали Бога в любові*” [5, с. 168–169]. В аналогічному ракурсі переосмислюються євангельські сюжети у поезіях “Баяда про фігове дерево”, “Грішниця”. Як зауважує Володимир Антофійчук, автори релігійної лірики часто прагнуть “до практичної гуманізації євангельських максим, осучаснення та “опредмечення” їх глобально позачасової онтології...” [1, с. 46]. На цій основі

формується самобутня поетика інтерпретацій, національно зорієнтована, як у Віри Вовк, чи, як у Яна Твардовського, подана крізь призму свідомості сучасної людини. Оригінальна змістова наповненість, неординарне трактування відомих сюжетів забезпечують повернення традиційному свіжості світосприймання. Так, за словами отця Яна: “Вірші, що пишуться, часом оновлюють спосіб передання віри” [15, с. 229].

Здійснений аналіз релігійної лірики Віри Вовк і Яна Твардовського засвідчує дивовижну близькість тематично-образних горизонтів обох митців, суголосну пластику розгортання ідейних мотивів, іноді навіть парадоксальну подібність вислову, як, наприклад, у поезіях Віри Вовк: “*Я ходжу в темноті, / моїм провідником є музика, / і не спотикнуся*” [6, с. 23] та Яна Твардовського: “*Сліпа свята Цециліє / немає тривоги / лиш музика / що навпомацки / побачить Бога*” [15, с. 186]. Ідейний зміст ліричної мініатюри української авторки вдало відтінює поетична рефлексія отця Яна, актуалізуючи мотив **оприявлення Божественного в музиці**, що, зосібна, репрезентує притаманну письменникам емоційно-інтуїтивну парадигму духовних пошуків. Уміння дивуватися світові, незбагненній Божій премудрості не тільки споріднює тематичні горизонти їхньої релігійної лірики у системі суголосних мотивів, а й формує самобутній тип творчого мислення, у якому поетика францисканської простоти органічно поєднується з діалектичною глибиною християнського екзистенціалізму. Помітна аналогія і у сфері художнього вираження: як Віра Вовк, так і Ян Твардовський культивують форму вільного вірша, мабуть, найбільш вдалу для виявлення внутрішнього духовного досвіду. Втім їхні художні засоби суттєво відрізняються. У Яна Твардовського, лірика якого, за диференціацією Тараса Голованя, репрезентує тип “поезії проникнення” [7, с. 79], зверненої до Бога людської мови, переважає принцип антиномій, афористичності, домінування конкретних зорових образів. Письменник прагне до максимальної прозорості викладу. Його художня майстерність ґрунтується в основному на зображенні внутрішнього стану через відтворення зовнішніх деталей. Лірика Віри Вовк, натомість, експлікує мову Божественну і тяжіє до сфери “поезії Об’явлення” [7, с. 81]. У ній превалує ускладнена стилістика: філігранний звукопис, наскрізна метафорика, символізація тексту. Значна увага надається інтерпретації семантичного поля слова, варіації його звучання, досягненню максимальної сконденсованості форми і змісту.

Сутнісно відмінна від канонічної, релігійна поезія авторів представляє новий тип художнього осягнення світу, який можна визначити “поезією споглядання”. Це передовсім вихід за межі часу і простору, розмивання сталих норм і літературних канонів. Митці зображують дійсність ніби зсередини, демонструючи невичерпні можливості “внутрішнього” зору. Їхні вірші “напівтону, без патетики... не вриваються, а тихо й глибоко входять душу” [2, ел. рес.]. Поетичне слово Віри Вовк і Яна Твардовського – небуденне, наскрізь філософське; воно не знає часово-просторових бар’єрів, хвилює і примушує замислитись людей різних національностей і віросповідань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антофійчук В. Новий Завіт і українська література: теоретичні аспекти / Володимир Антофійчук // *Romanoslavica* / Red. C. Geambașu. – București: Editura Universității din București, 2009. – Vol. XLIV: Literatură. – P. 45–54.
2. *Базилевский А.* Ян Твардовский “Невозможное неизбежно” [Електронний ресурс] / Андрей Базилевский // Режим доступу до журн.: http://www.sostoyanie.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=95%3A--1-r&catid=5%3A2010-03-31-18-56-30&Itemid=7&lang=ru.
3. Бердяев М. Доля людини в сучасному світі (статті, листи) / Микола Бердяев // *Новий світ*. – 1990. – № 1. – С. 206–231.
4. *Вовк В.* Біографічна мозаїка / Віра Вовк // *Вовк В. Проза*. – К. : Родовід, 2001. – С. 27–57.
5. *Вовк В.* Поезії / Віра Вовк. – К. : Родовід, 2000. – 422 с.
6. *Вовк В.* Ромен-зілля : [поезії] / Віра Вовк. – Дніпропетровськ : Видання журналу “Бористен” ; Пороги, 2007. – 66 с.
7. Головань Т. Ян Твардовський і Василь Барка, або Про два різновиди релігійної поезії / Тарас Головань // *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. – 2010. – № 5. – С. 78–81.
8. *Івановська А.* Пробуджувати надію : [післямова] / Олександра Івановська // *Твардовський Я. Ще одна молитва* / Пер. з польської Дзвінки Матіяш. – К. : Грані-Т, 2009. – С. 268–272.
9. *Костецький І.* Відкритий лист до редакції “Сучасности” / Ігор Костецький // *Кур’єр Кривбасу*. – 2001. – № 142. – С. 87–106.
10. *Коцюбинська М.* Метаморфози Віри Вовк : [передмова] / Михайлина Коцюбинська // *В. Вовк. Поезії*. – К. : Родовід, 2000. – С. 5–32.
11. *Овчаренко М.* Авторка, що має Великого Союзника / Марія Овчаренко // *Овид, Чикаго*. – 1957. – № 5. – С. 9–12.
12. *Розумний Я.* Між надземним і земним тяжінням (релігійні теми й мотиви в українській поезії двадцятого століття) / Ярослав Розумний // *Sacrum і Біблія в українській літературі* / За ред. І. Набитовича. – Lublin : Ingvarr, 2008. – S. 275–294.
13. *Соловьёв В. С.* Смысл любви / Владимир Сергеевич Соловьёв // *Философия искусства и литературная критика* / В. С. Соловьёв. – М. : Искусство, 1991. – С. 99–160.
14. *Стріха М.* “Нехай за мене пише Твардовський...” / Максим Стріха // *Всесвіт*. – 2008. – № 7/8. – С. 146–147.
15. *Твардовський Я.* Ще одна молитва / Ян Твардовський / Пер. з польської Дзвінки Матіяш. – К. : Грані-Т, 2009. – 280 с.
16. *Kamieńska A.* Między gołębiami w słońcu a ornitologiem. O poezji Jana Twardowskiego. [Rec.: J. Twardowski. Znaki ufności. – Kraków : Znak, 1970. – 110 s.] / Anna Kamieńska // *Tygodnik Powszechny*. – 1971. – № 10. – S. 2–3.

17. Karabowicz T. Motywy sakralne w poezji “Grupu Nowojorskiej” / Tadeusz Karabowicz // Sacrum і Біблія в українській літературі / За ред. І. Набитовича. – Lublin : Ingvarr, 2008. – S. 295–305.

Стаття надійшла до редколегії 27.10.2011

Прийнята до друку 30.11.2011

THE RELIGIOUS MOTIFS IN POETRIES BY WIRA WOWK AND YAN TVARDOVSKY

Yulia HRYHORCHUK

*Shevchenko Institute of the Literature of the NAS of Ukraine,
The Department of Ukrainian Literature of the 20th Century,
4 Grushevsky st., Kyiv, Ukraine, 01001,
e-mail: yulviola@ukr.net*

The article is devoted to the comparative study of the religious motifs in the poetries by the Ukrainian lady writer Wira Wowk and the Polish priest Yan Tvardovsky. The identification of the ideological dominants from the analyzed literary works proves the astonishing similarity between the artistic thinkings by both artists and ascertains the existence of the spiritual dialogue between the Ukrainian and Polish literatures in the sphere of the religious lyrics.

Keywords: religious poetry, sacral, motif, symbol, world outlook, artistic thinking.

РЕЛИГИОЗНЫЕ МОТИВЫ В ПОЭЗИИ ВЕРЫ ВОВК И ЯНА ТВАРДОВСКОГО

Юлия ГРИГОРЧУК

*Институт литературы им. Т. Г. Шевченко НАН Украины,
отдел украинской литературы XX века,
ул. Грушевского, 4, Киев, Украина, 01001,
e-mail: yulviola@ukr.net*

Статья посвящена сравнительному исследованию религиозных мотивов в поэзии украинской писательницы Веры Вовк и польского священника Яна Твардовского. Выделение идейных доминант анализируемых произведений показывает удивительную близость художественного мышления писателей, констатирует прочность духовного диалога украинской и польской литератур в пространстве религиозной лирики.

Ключевые слова: религиозная поэзия, сакральное, мотив, символ, мировоззрение, художественное мышление.